

NÁLEZ OSTŘICE TLAPKATÉ ODDENKATÉ (*CAREX PEDIFORMIS* SUBSP. *RHIZODES*) VE VÝCHODNÍCH ČECHÁCH

Locality of *Carex pediformis* subsp. *rhizodes* in the East Bohemia

Romana PRAUSOVÁ

Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, katedra biologie, Rokitanského 62, 500 03 Hradec Králové, tel.: 495 061 186, e-mail: romana.prausova@uhk.cz

Klíčová slova: ostřice tlapkatá odenkatá, *Carex pediformis* subsp. *rhizodes*, Bohuňovské skály, Moravské podhůří Vysočiny

Úvod

V květnu 2006 byl při sběru botanických podkladů pro zpracování plánu péče o navrhovanou přírodní památku Bohuňovské skály nalezen nový taxon pro východní Čechy ostřice tlapkatá odenkatá (*Carex pediformis* subsp. *rhizodes*). Lokalita se vyskytuje cca 300 m západně od obce Bohuňov v okrese Svitavy na levém břehu toku Křetínky v nadmořské výšce 440 m n. m. Bohatá populace se nachází na teráskách a pod výchozy amfibolitové skály nad souvislou jižně orientovanou amfibolitovou stěnou v pruhu dlouhém cca 150 m. Velikost populace je cca 21 m² polykormonů.

Přírodní charakteristiky území

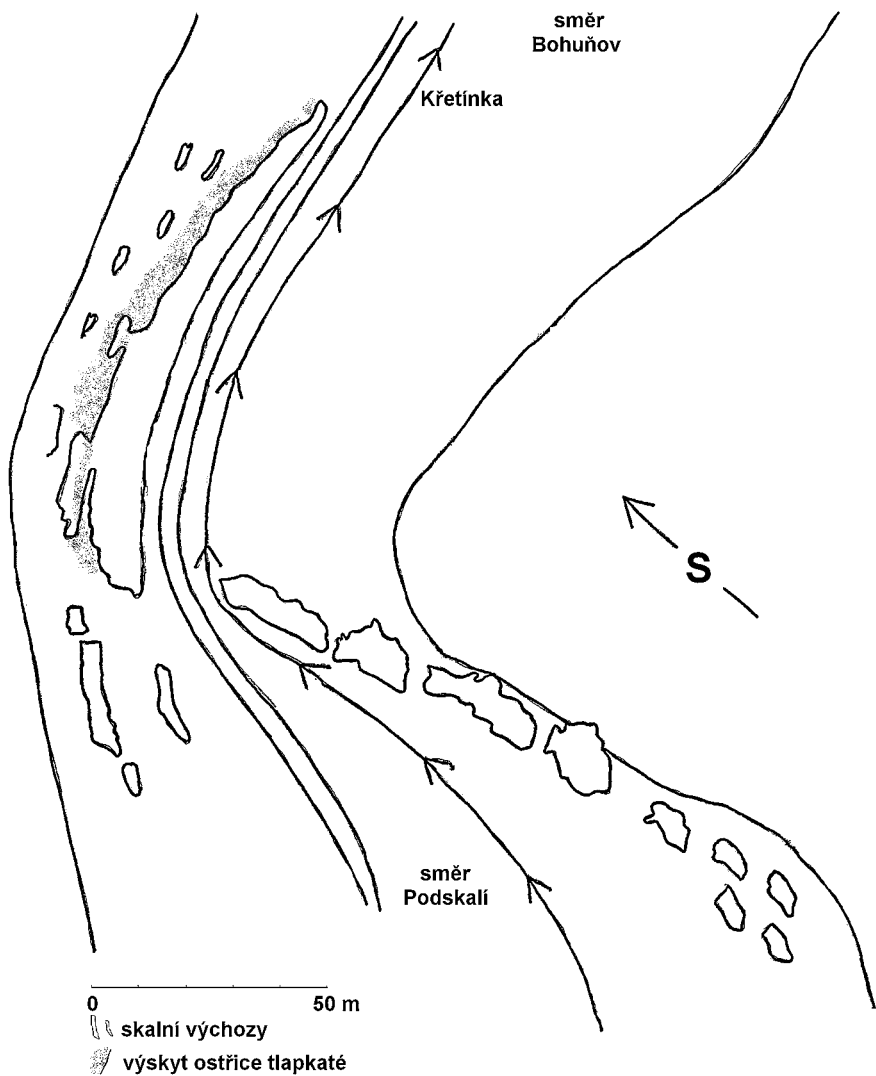
Navrhovaná přírodní památka Bohuňovské skály se nachází při jižní hranici Pardubického kraje ve dvou fytogeografických okresech – Českomoravská vrchovina a Moravské podhůří Vysočiny (SKALICKÝ 1988) na rozhraní čtverců síťového mapování 6364 b – 6364 d.

Lokalita leží na severovýchodním okraji Českomoravské vrchoviny, na styku geomorfologických celků – Hornosvratecká vrchovina a Svitavská pahorkatina (DEMEK 1978). Polohou patří Bohuňovské skály do letovického krystalinika. Amfibolit je tedy na mnohých místech zvrásněn. Četně jsou také vytvořeny skalní výchozy, útesy, sruby a srázy s balvanitými sutěmi. Vlastní údolí bylo modelováno tokem řeky Křetínky, skalní útvary pak zvětráváním (zejména mrazovým) a dalšími denudacemi (VÍTEK 1992).

Ž hlediska pedologie v území převažuje litozem modální a ranker litický. S postupující vzdáleností od vlastních výchozů a ve štěrbinách se pak jedná o ranker modální a kambický, dále pak o kambizem rankerovou. V deluviích a na plošinách nad skalami se pak nachází kambizem modální oligotrofní až mezotrofní. Jak už vyplývá z geologického podloží, jedná se o písčitohlinitou, mělkou až středně hlubokou, kyprou mírně kyselou až silně kyselou, sorpčně nenasycenou, mírně vlhkou půdu krupnaté struktury (MIKESKA 2006). Území náleží do mírně teplé klimatické oblasti MT5 (QUIT 1971).

Předměty ochrany v navrhované přírodní památce

Předmětem zájmu ochrany přírody jsou skalní výchozy a útvary v amfibolitu, zejména unikátní ukázky pygmatických vrás (s živcem a křemenem jako hlavní výplní),

Obr. 1: Mapa lokality Bohuňovské skály.

Fig. 1: The map of the locality Bohuňovské skály.

kteří v četných místech dosahují větších rozměrů. Lokalita má primárně geologický a geomorfologický význam (VÍTEK 1992).

Lokalita je významná také z ornitologického hlediska. V rámci ornitologického průzkumu zde byly zaznamenány zvláště chráněné druhy podle vyhlášky č. 395/92 Sb. jako krahujec obecný (*Accipiter nisus*), výr velký (*Bubo bubo*), rorýs obecný (*Apus apus*), lejskec šedý (*Muscicapa striata*), krkavec velký (*Corvus corax*) a další významné druhy vázané na různé typy stanovišť, např. bory, smíšené porosty, smrkové porosty, řeku Křetínku, okrajové partie porostů na rozhraní skal, silnice a řeky (MACH 2005).

Také botanické průzkumy dokazují vysokou hodnotu navrhované přírodní památky, a to jak výskytem zvláště chráněných druhů rostlin podle vyhlášky č. 395/92 Sb., a to ostřice tlapkaté oddenkaté – *Carex pediformis* subsp. *rhizodes*, vemeníku dvoulistého – *Platanthera bifolia* (PRAUSOVÁ 2006), druhů uvedených v Červeném seznamu ČR (PROCHÁZKA et al. 2001), např. kociánek dvoudomý – *Antennaria dioica*, konopice úzkolistá – *Galeopsis angustifolia* (PRAUSOVÁ 2006), jalovec obecný pravý – *Juniperus communis* subsp. *communis*, skalník celokrajný – *Cotoneaster integerrimus*, jedle bělokorá – *Abies alba*, čarovník prostřední – *Circaea x intermedia*, chrastavec lesní – *Knautia drymeia*, strdivka sedmihradská – *Melica transsylvanica*, jilm drsný – *Ulmus glabra*, rozrazil Dilleniův – *Veronica dillenii*, prvosenka vyšší – *Primula elatior*, sleziník severní – *Asplenium septentrionale*, svízel okrouhlostý – *Galium rotundifolium*, hruštica jednoklonná – *Orthilia secunda*, tolitá lékařská – *Vincetoxicum hircundinaria* (BUREŠ 2005, PRAUSOVÁ 2006), tak i rostlinných společenstev vázaných na amfibolitovou stěnu, skalní výchozy a terásky (subxerothermní společenstva blízká asociacím *Viscartio* – *Quercetum*, *Cladonio rangiferinae* – *Pinetum sylvestris*, *Asplenietum septentrionalis*).

Nález ostřice tlapkaté oddenkaté

Populace ostřice tlapkaté oddenkaté (*Carex pediformis* subsp. *rhizodes*) byla nalezena v květnu roku 2006 na teráskách a pod výchozy amfibolitové skály nad souvislou jižně orientovanou amfibolitovou stěnou v pruhu dlouhém cca 150 m na levém břehu toku Křetínky západně od obce Bohuňov v nadmořské výšce cca 440 m n. m. Ve střední části lokality jsou rozsáhlé (cca 5 m²), v okrajových partiích drobnější polykormony (150 cm²). Celková plocha populace po sečtení jednotlivých plošek zaměřených GPS (rozmezí souřadnic: s. š. 49° 35' 52" – 49° 35' 57", v. d. 16° 27' 09" – 16° 27' 26") je cca 21 m². Ve stromovém patře dominuje borovice lesní (*Pinus sylvestris*), ve spodním stromovém patře habr obecný (*Carpinus betulus*), přimíšena je líska obecná (*Corylus avellana*), ojediněle buk lesní (*Fagus sylvatica*), bříza bělokorá (*Betula pendula*), smrk ztepilý (*Picea abies*) a dub zimní (*Quercus petraea*). Na horní hraně skalní amfibolitové stěny nastupují dřeviny nižšího vzrůstu, roztroušeně zde roste skalník celokrajný (*Cotoneaster integerrimus*) a jalovec obecný pravý (*Juniperus communis* ssp. *communis*). V bylinném patře je dominantou bika hajní (*Luzula luzuloides*), dále osladič obecný (*Polypodium vulgare*), smolníčka obecná (*Lychnis viscaria*), zvonek okrouhlostý (*Campanula rotundifolia*), brusnice borůvka (*Vaccinium myrtillus*), kociánek dvoudomý (*Antennaria dioica*). Vysokou pokryvnost mají mechorosty a lišejníky. Nález této ostřice v lokalitě Bohuňovské skály a v nedaleké lokalitě Jobova Lhota v okrese Blansko byl publikován KÜHNEM (1988). Vzhledem k doloženým herbářovým položkám, které jednoznačně patřily druhu *Carex caryophyllea*, však byly oba nálezy zpochybněny a nebyly vzaty v úvahu při zpracování pro Květenu ČR (Řepka, ústní sdělení).

Summary

Locality of endangered taxon *Carex pediformis* subsp. *rhizodes* was found in May 2006 near the village of Bohuňov in the southern part of the Pardubický region. The Population of *Carex pediformis* subsp. *rhizodes* occurs in a forest with dominant *Pinus sylvestris* and *Carpinus betulus* on amfhibolite rocks. Its population cover is about 21 m², and its altitude 440 m.

Poděkování

Děkuji p. R. Řepkovi za revizi herbářové položky ostřice tlapkaté oddenkaté (*Carex pediformis* subsp. *rhizodes*) i za cenné informace o historickém nálezu tohoto taxonu v lokalitě Bohuňovské skály.

Literatura

- BUREŠ L., 2005: Botanický průzkum části Bohuňovských skal. – *Zpráva pro KÚ Pardubického kraje. Ms., 22 p. [Depon. in: KÚ Pardubického kraje].*
- DEMEK J., [ed.] 1987: Hory a nížiny. *Zeměpisný lexikon ČSR. Academia, Praha.*
- KÜHN F., 1988: Nálezy vzácných a zavlečených rostlin na Moravě. – *Pr. z oboru bot. a zool., 1984–1988: 9-12.*
- MACH J., 2005: Mapování výskytu ptactva na území Bohuňovských skal. – *Zpráva pro KÚ Pardubického kraje. Ms., 38 p. [Depon. in: KÚ Pardubického kraje].*
- MIKESKA M., 2006: Plán péče o přírodní památku Bohuňovské skály. *Ms., 40 p. [Depon. in: KÚ Pardubického kraje].*
- PRAUSOVÁ R., 2006: Botanický průzkum jako podklad pro zpracování plánu péče o navrhovanou přírodní památku Bohuňovské skály. *Ms., 7 p. [Depon. In: KÚ Pardubického kraje].*
- PROCHÁZKA F., [ed.], 2001: Černý a červený seznam cévnatých rostlin České republiky (stav v roce 2000). – *Příroda, Praha, 18:1-166.*
- QUITT E., 1971: Klimatické oblasti Československa. *Stud. Geogr., Brno, 16: 1-73.*
- SKALICKÝ V., 1988: Regionálně fyto geografické členění. *In: Hejný, S. et Slavík, B. [eds.]: Květena ČSR I: 103-121. Academia, Praha.*
- VÍTEK J., 1992: Zpráva o inventarizačním ochrannářském průzkumu navrhovaného významného krajinného prvku „Bohuňovské skály“. – *Zpráva pro KÚ Pardubického kraje. Ms., 14 p. [Depon. in: KÚ Pardubického kraje].*
- Vyhláška ministerstva životního prostředí ČR č. 395/1992 Sb.

+ foto v barevné příloze

Došlo: 6.4.2007